

Szerző:

Cím:

Élet és beszéd
1959. IV. 3.

„Költészete most visszatér közénk

Forrás:

Emlékezések Fenyő Lászlóról

Helyszám

Március 26-án délelőtt, a Lenin körút 91. számú ház előtt emlékeztek meg kortársai és barátai Fenyő Lászlóról, a 14 évvel ezelőtt meggyilkolt költőről. Emléktáblájára koszorút helyeztek a különböző társadalmi egyesületek a Fővárosi Tanács, az Irodalmi Tanács, valamint a Szépirodalmi Könyvkiadó kiküldöttjei. A körúti járdán néhány percre megakadt a forgalom, a járókelők egymást kérdezték, ki volt Fenyő László?

Amíg élt, versei nem jutottak el a tömegekhez. Köteteit mindössze néhány száz példányban nyomatta ki és saját maga terjesztette – aktatáskájából. A Horthy-uralom alatt számos költő tengette ily módon életét. A megaláztatottak és megszorítottak költője volt, a szegény embereké, akikről így írt:

Ti javakkal hatalmasok,
hát most legyetek irgalmasok
hozzánk, szegényekhez, még
mielőtt
rajzani kezdenek a népi kasok.

Én láttam őket... Debrecen
felé vitt a vonat,
a vályogszínű magyar kubikosokat,
a töltés mellett álltak... lépésben
haladt a gyors... újságot
kértek és szívtart... s egyszerre
torz ránkásba kezdett ajkam, a
szegyen és fájdalom ránkásai
ba... s hogy dobtam volna
le szivarom s mellé az egész
étkezőkocsit, hádd lakjanak jól
egyszer ők is egy kicsit.

Nem írt sokat – felelősségérzet és kényes műgond költője volt, minden szót, minden mondatot tisztának akart; nem rajzolt idillikus képeket, a pesszimista beállítottságú írőkkel való együtt menetelése a kilátástalanság filozófiája felé sodorta, a faszizmus uralmának fenyegető kibontakozása csak fokozta és elmélyítette mondanivalójának fásult, reménytelen komorságát. Legszébb gondolatai mégis akkor fogantak mikor a faszizmus szennyes árja már előntötte ezt a földet: a félelem, a rettegés és az undor vezették reszkető tollát megejtő szépségű sorokra:

Rabszolga vagyok Budapesten én,
rab is meg szolgál, negyven-
négy nyarán,
bárki törölheti sarát belém,
csak remegésre mukkan a szám...

A költők megsejtik a véget. 1944. vérgőzös telén a Gestapo elhurcolta, Gyalog hajtották a fagyos országúton Budapestről Sopronba és 1945. március 26-án – mikor már átkínálta a barna pokol min-

den gyötrelmét – meztelenre vetköztetve az előtte megásott sirmögödre elé állították és agyonlőtték. Életének utolsó pillanatában írói igazolványát és verskéziratát szorongatta kezében, ezekkel zuhant a kemény rögök közé.

Bóka László rózta le az emlékezés adóját, a Szépirodalmi Kiadó március 26-án este, a Könyv-Klubban rendezett Fenyő László emlék-estjének bevezető beszédében. Az elfelejtett költők közé tartozott ő is – mondta mélyen emberi, megrendítő emlékeztetőjében –, de most visszatér közénk a költészete. És Ascher Oszkár, Horváth Ferenc, Péchy Blanka, Szönyi Erzsébet, Uher Zita, Demény Éva előadásában két órán át áhítattal hallgatta a zsúfolt terem értő közönsége a költő újból felcsendülő sorait:

Eljő a kor, midőn tiszta homlok
a népek békés jelvénye
leszen,
a fényes eszme lesz majd a
kibontott
zászló, az leng meg dicsősége-
sen,
s mely választottak ajkán ott
borongott:
felzúg a vers, miként a
győzelem!

KÖMÜVES IMRE

FENYŐ LÁSZLÓ:

DALTALAN

Hogy mi lehettem volna, siratom
és sirasd velem te is, Európa,
az ajkam merő sebes siralom,
mióta lettem magam siratója.

És magammal népem is siratom,
mert ellenem lett maga buktatója
s marad belőle puszta sirhalom
és nem siratja őt meg Európa.

Elmondanék néktek egy szöveget
s dúdolnék hozzá, hogy ha volna mit,
de gyöngye a dal, alig szédeleg,
hurcolja nyögve önnön-roncsait...

Rabszolga vagyok Budapesten én,
rab is meg szolgál, negyvennégy nyarán,
bárki törölheti sarát belém,
csak remegésre mukkan meg a szám...

1944. július 6.